

POSTANOWIENIE

Dnia 22 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku W.J.
przeciwko Wojewódzkiemu Zespołowi do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
o ustalenie stopnia niepełnosprawności,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 22 maja 2019 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Okręgowego w O.
z dnia 13 listopada 2017 r., sygn. akt IV Ua [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O. wyrokiem z dnia 13 listopada 2017 r. oddalił apelację wnioskodawczynie W.J. od wyroku Sądu Rejonowego w O. z dnia 22 sierpnia 2017 r., zmieniającego orzeczenie Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w O. z dnia 14 czerwca 2016 r., zaliczające wnioskodawczynię do lekkiego stopnia niepełnosprawności do dnia 31 maja 2018 r., z symbolem niepełnosprawności 09-M i 11-I w ten sposób, że przyjęto dodatkowy symbol niepełnosprawności 02-P i przedłużono ustalony stopień niepełnosprawności do dnia 30 czerwca 2019 r.

W wyrokach Sądów *meriti* przyjęto, że stan zdrowia wnioskodawczynie nie dawał podstaw do ustalenia umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. Powołani w sprawie biegli o specjalnościach odpowiadających schorzeniom rozpoznanym u wnioskodawczynie, tj. z zakresu: nefrologii, kardiologii, ortopedii, psychiatrii

i psychologii uznali, że jest ona osobą niepełnosprawną w stopniu lekkim. Biegli mieli na uwadze, że zgodnie z art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 511 ze zm., dalej jako ustawa o rehabilitacji), do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.

Wnioskodawczyni w całości zaskarżyła skargą kasacyjną wyrok Sądu Okręgowego, wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu, z uwzględnieniem kosztów postępowania kasacyjnego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi, z uwzględnieniem kosztów postępowania kasacyjnego, bądź o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz orzeczenie co do istoty sprawy przez zmianę orzeczenia Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności z dnia 14 czerwca 2016 r. przez zaliczenie jej do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności.

W skardze kasacyjnej opartej na obu podstawach z art. 398³ § 1 k.p.c. zarzucono naruszenie:

1) art. 278 § 1 k.p.c. w związku z art. 286 § 1 i art. 285 § 2 k.p.c., przez niedopuszczenie dowodu z opinii: a) zespołu biegłych o specjalnościach właściwych dla chorób nerek (nefrologa), skóry (dermatologa), oczu (okulisty), układu krążenia (kardiologa), zaburzeń psychicznych (psychiatry), układu kostnego (ortopedy), niedokrwistości, zaburzeń wzrostu oraz zaburzeń systemu odpornościowego (immunologicznego), a także psychologa, która to opinia przy tak wielu schorzeniach skarżącej jest konieczna dla prawidłowego ustalenia zakresu jej zdolności do pracy oraz zakresu w jakim wymaga pomocy i opieki osób trzecich w wypełnianiu ról społecznych, bowiem organizm ludzki jako całości nie może być oceniany przez biegłych z różnych specjalności, bez opinii łącznej, która odnosiłaby się do całokształtu stanu zdrowia, a nie jedynie przebiegu i stadium

poszczególnych schorzeń z osobna; b) specjalistów z zakresu niedokrwistości, zaburzeń systemu odpornościowego, dermatologii, okulistyki, zaburzeń wzrostu, podczas gdy akta sprawy (zaświadczenia lekarza prowadzącego i zeznania skarżącej) wskazują na częste infekcje skarżącej, choroby skóry, na skutek których musiała być nauczana indywidualnie, niskorosłość, a także na umiarkowaną niedokrwistość, która może być przyczyną szybkiego męczenia się, zapalenie spojówek utrudniające skarżącej używanie komputera, a zatem również biegli z wyżej wymienionych dziedzin powinni dokonać oceny stanu jej zdrowia bowiem współwystępowanie tych schorzeń może mieć istotne znaczenie dla oceny zakresu koniecznej pomocy i opieki ze strony osób trzecich, a w konsekwencji dla zaliczenia do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności; c) z uzupełniającej opinii biegłego psychiatry i psychologa celem wyjaśnienia, na jakiej podstawie uznali oni, że skarżąca jest zdolna do pracy na otwartym rynku oraz nie wymaga pomocy innych osób w pełnieniu ról społecznych, chociaż z opinii psychologa oraz psychiatry wynika, że mimo stosowania leczenia psychiatrycznego występuje u skarżącej chroniczny lęk, zaś w normie znajdują się jedynie funkcje psychiczne przydatne do wykonywania najprostszych prac, a wartość jednego ze współczynników pozwalających na ocenę potencjału intelektualnego skarżącej (pamięć i odporność na dystraktory) zawarta jest w zakresie odpowiadającym upośledzeniu umysłowemu, a nadto z zaświadczenia lekarza prowadzącego - psychiatry wynika, że w obrazie klinicznym utrzymują się stany lękowe, niepokój, nieporadność, obniżenie nastroju, płaczliwość, poczucie nieradzenia sobie w życiu, zniechęcenie, które to okoliczności wskazywać mogą nie tylko na zdolność do podjęcia pracy jedynie w warunkach chronionych, w szczególności z ograniczeniem stresu oraz wysiłku intelektualnego, ale także na potrzebę pomocy innych osób, w tym celem zaradzenia u skarżącej poczuciu bezradności i zniechęcenia;

2) art. 4 ust. 2 ustawy o rehabilitacji, przez jego niezastosowanie i zaliczenie skarżącej do lekkiego stopnia niepełnosprawności, w sytuacji gdy stwierdzone przez biegłego psychiatrę - zdolność do wykonywania jedynie najprostszych prac, a przez psychologa - chroniczny lęk powodują zależność skarżącej od otoczenia, w szczególności od częściowej pomocy innych osób w codziennym funkcjonowaniu, co stanowi przesłankę zaliczenia do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności;

3) art. 4 ust. 1 ustawy o rehabilitacji, przez jego niewłaściwe zastosowanie i zaliczenie skarżącej do lekkiego stopnia niepełnosprawności w sytuacji, gdy stwierdzone przez biegłych psychiatrę - obniżenie zdolności do pracy i psychologa - chroniczny lęk nie dają się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne, co dopiero pozwalałoby na zaliczenie do lekkiego stopnia niepełnosprawności, zaś występujące u skarżącej deficyty wymagają także wsparcia i pomocy innych osób, co jest przesłanką zaliczenia do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności.

We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżąca wskazała na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, sprowadzającego się do pytania, czy w sprawie o ustalenie stopnia niepełnosprawności w razie wielu schorzeń ograniczających funkcjonowanie danej osoby konieczne jest zasięgnięcie łącznej opinii specjalistów z dziedzin medycyny i psychologii właściwych ze względu na zgłaszane przez ubezpieczonego ograniczenia, czy też wystarczające jest poprzestanie na opiniach zakresowych poszczególnych biegłych, tj. opiniach sporządzanych przez każdego biegłego z osobna.

Zdaniem skarżącej, występuje też „kontrowersja co do potrzeby zasięgnięcia na podstawie art. 278 k.p.c. i art. 285 k.p.c. opinii łącznej biegłych różnych specjalności medycyny i psychologii w sytuacji, gdy powód zgłasza dolegliwości zdrowotne, dla których oceny właściwi są specjaliści z różnych dziedzin”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje

potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2016 r., V CSK 143/16, LEX nr 2135552; z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, LEX nr 2069457; z dnia 1 grudnia 2015 r., I PK 71/15, LEX nr 2021944).

W rozpoznawanej sprawie wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżąca wykazała istnienie tej przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania.

Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem, przedstawienie we wniosku przesłanki występowania istotnego zagadnienia prawnego powinno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, natomiast nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej pewnych szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2018 r., I CSK 23/2018, LEX nr 2508110), ale powinno być istotne nie tylko dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy, lecz także dla praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Zagadnienie to musi przy tym rzeczywiście występować w sprawie i mieścić się w zakresie problematyki, która podlega rzeczywistemu badaniu w postępowaniu kasacyjnym. Realizacja wskazanej wyżej przesłanki nie polega jedynie na sformułowaniu problemu prawnego bazującego na przepisach wskazanych w podstawie skargi kasacyjnej. Konieczne jest przedstawienie odpowiedniego wyводу jurydycznego, wykazującego nie tylko zasadność preferowanego przez skarżącego sposobu rozstrzygnięcia zagadnienia, ale także wadliwość rozwiązania

postawionego problemu przez Sąd drugiej instancji przy wykorzystaniu zapatrywań prawnych wyrażonych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, opartych na poczynionych w sprawie jednoznacznych i stabilnych ustaleniach faktycznych wiążących Sąd Najwyższy przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej (art. 398¹³ § 2 k.p.c.; por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2017 r., I CSK 175/17, LEX nr 2372560). Ponadto istotnym zagadnieniem prawnym w rozważeniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17, LEX nr 2495968; z dnia 10 kwietnia 2018 r., II PK 143/17, LEX nr 2525398; z dnia 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17, LEX nr 2486162; z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 33/18, LEX nr 2508114).

Na podstawie powyższych wywodów należy stwierdzić, że przedstawione w skardze kasacyjnej „zagadnienie” nie spełnia wymogów przewidzianych dla tej przesłanki przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Po pierwsze, koniecznym warunkiem dla przyjęcia występowania zagadnienia prawnego jest odwołanie się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, czego brak w przypadku pierwszego pytania w ramach sformułowanego przez skarżącą zagadnienia prawnego. Po drugie, kwestia dotycząca zasad zasięgania przez sąd łącznej opinii specjalistów w przypadku wielu schorzeń ubezpieczonego ubiegającego się o świadczenie z ubezpieczenia społecznego (prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy) była już przedmiotem wypowiedzi orzecznictwa, które jednolicie przyjmuje, że co do zasady w przypadku stwierdzenia różnych schorzeń przez biegłych różnych specjalności zasadą jest potrzeba sporządzenia przez nich opinii łącznej bądź konieczność powołania biegłego z zakresu medycyny pracy, który dokona całościowej oceny wpływu

wszystkich zidentyfikowanych schorzeń oraz stopnia ich nasilenia i wpływu na niezdolność do wykonywania pracy. Uzasadnione wątpliwości skutkujące koniecznością zasięgnięcia dodatkowych bądź nowych opinii biegłych albo opinii łącznej, powstają nie tylko wówczas gdy zastrzeżenia budzi treść i wnioski poszczególnych opinii, ale także wtedy, gdy każda opinia stwierdza u ubezpieczonego określone schorzenia, a nie zostanie wydana opinia łączna (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 7 kwietnia 1994 r., II URN 12/94, OSNAPiUS 1994 nr 4, poz. 71; z dnia 3 października 1997 r., II UKN 288/97, OSNAPiUS 1998 nr 15, poz. 459; z dnia 10 lutego 2000 r., II UKN 399/99, OSNAPiUS 2001 nr 15, poz. 497; z dnia 20 stycznia 2005 r., I UK 149/04, LEX nr 602672; z dnia 21 maja 2009 r., I UK 3/09, LEX nr 509029; z dnia 26 lipca 2011 r., I UK 29/11, LEX nr 1026622; z dnia 20 listopada 2014 r., I UK 134/14, LEX nr 1642865; z dnia 27 listopada 2014 r., III UK 37/14, LEX nr 1628946; z dnia 25 kwietnia 2017 r., II UK 192/16, LEX nr 2312023; z dnia 21 listopada 2017 r., I UK 465/16, LEX nr 2428813). Jednak zasada ta nie ma bezwzględnego charakteru, gdyż jej zastosowanie uzależnione jest od okoliczności faktycznych konkretnej sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2015 r., I UK 430/14, LEX nr 1809930 czy z dnia 25 kwietnia 2017 r., II UK 192/16, LEX nr 2312023). Dlatego, aby zarzut nieprzeprowadzenia dowodu z łącznej opinii biegłych wszystkich specjalności był zasadny, konieczne jest stwierdzenie występowania w stanie faktycznym sprawy okoliczności przemawiających za uznaniem, że niewykorzystanie takiego środka dowodowego miało istotny wpływ na wynik sprawy. Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego nie wymagają bowiem, by biegli zawsze składali w takich przypadkach jedną wspólną opinię.

W orzecznictwie nie budzi także wątpliwości, że w sprawach o ustalenie niepełnosprawności rozstrzygnięcie powinno być poprzedzone analizą stanu zdrowia ubezpieczonego z punktu widzenia definicji osoby niepełnosprawnej stosownie do art. 4 ust. 2 ustawy o rehabilitacji, bowiem przepis ten wiąże zaliczenie do stopnia niepełnosprawności ze zdolnością do wykonywania zatrudnienia w warunkach pracy chronionej, a nie z niezdolnością do pracy w rozumieniu przepisów rentowych, a nadto z możliwością wypełniania ról społecznych, jako elementu uczestnictwa w życiu społecznym (por. wyroki Sądu

Najwyższego: z dnia 20 sierpnia 2003 r., II UK 386/02, OSNP 2004 nr 12, poz. 213 oraz z dnia 28 stycznia 2004 r., II UK 222/03, OSNP 2004 nr 19, poz. 340 oraz z dnia 12 marca 2014 r., II UK 360/13, LEX nr 1466628).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, bowiem skarżąca nie wykazała występowania przesłanki z art. 398⁹ § 1 k.p.c.